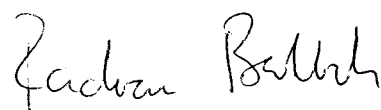

Posudek na diplomovou práci Osmana Saliha

Egon Brunswik a současná psychologie

Přestože od smrti Egona Brunswika uplynulo již více než půlstoletí, zdá se, že jeho odkaz je stále nedoceněn a jeho dílo je málo známé, a to i přesto, že je můžeme považovat za jeden z úhelných kamenů kognitivní psychologie. Nejde však jen o historický význam. I z pohledu současného pokroku v matematice a metodologii se Brunswikův pravděpodobnostní funkcionalismus jeví jako moderní a stále nedostatečně vytěžený přístup. Užitek této práce tkví právě v připomenutí Brunswikova díla a inspirací, které nám ještě dnes přináší. Po stručné biografii začíná autor vývojovým pohledem na koncept pravděpodobnosti, který podává sice stručně, ale přesto neotřele. Jak autor svým textem připomíná, byl intuitivní koncept pravděpodobnosti používán daleko dříve, než jeho formalizací vznikla teorie pravděpodobnosti. Proto prezentuje vznik pravděpodobnosti jinak, než je běžné. Dává jej do souvislosti s prvními hazardními hrami, ale například i s Talmudem. Uvádí také nepřilíh často řešenou otázku, proč se tolik zpozdila formalizace pravděpodobnosti vzhledem k tomu, že hazardní hry byly hrány již před naším letopočtem. S odkazem na Davida a Kendalla konstatuje, že důvod mohl spočívat jednak v nepravidelnosti kostek a dále v připisování výsledku božím úradkům (což souviselo i s využíváním kostek k věštění). Vzhledem k mapování zdrojů i dopadů Brunswikova díla připomíná autor, jaký byl stav statistického a pravděpodobnostního uvažování právě v době Brunswikova působení, včetně rozdílných přístupů ke statistickému testování, a jak se fenomén pravděpodobnosti vyvíjel po Brunswikovi. Oceňuji snahu schematizovat vývoj pravděpodobnosti a statistiky a jeho vliv na psychologii. Čtvrtá kapitola podrobně postihuje filozofické, fyzikální i matematické myšlenková východiska a vlivy, které se uplatnily v Brunswikových teoriích. V páté kapitole autor představuje Brunswikovu teorii, především jeho čočkový model, reprezentativní design (oproti systematickému designu) a ekologickou validitu. V další kapitole autor krátce komentuje vztah Brunswika a jeho díla k české psychologické obci. Právě krátkost této části je alarmujícím dokladem nedostatečného docenění Brunswika a jeho konceptů u nás. V sedmé kapitole jsou rozebírány ozvěny a transformace Brunswikova odkazu v pozdějších psychologických teoriích, jako je teorie sociálního usuzování, výzkum subjektivních

pravděpodobností, teorie kognitivního kontinua, evoluční vývojová teorie připravenosti a další. Toto souhrnné přehlednutí vrcholí metaanalytickými studii výzkumů využívajících čochkový model. Tím se autor dostává k aktuálně probíhajícím aktivitám a výzkumům, včetně přehledu pracovišť, které na Brunswikovu práci navazují. Diplomová práce není rozsáhlá, ale je přitom je informativně obsažná a kvalitní. Ubírají jí pouze drobné a nepříliš časté formální nedostatky (chybějící či přebývající čárky, občasné překlepy). Jak autor sám píše, chce svou práci přispět k většímu porozumění dílu Egona Brunswika. Není pochyb, že obraz, který svou diplomovou prací poskytuje, tento cíl naplňuje. Vzhledem k omezenému dopadu diplomové práce bych ovšem doporučil autorovi uvažovat o přípravě článku připomínajícího Egona Brunswika a jeho dílo do nějakého českého odborného psychologického časopisu. Jak z uvedeného vyplývá, diplomová práce splňuje požadavky kladené na úspěšné diplomové práce a doporučuji ji k ústní obhajobě.

Radvan Bahboub

Katedra psychologie FF UK